

Drugi del
SVETA HIERARHIJA
V NOVEM ZAKONIKU CERKVENEGA PRAVA

Prvo poglavje
Vrhovna oblast Cerkve

Hierarhija – skupina oseb in ustanov, ki so v Cerkvi nositelji oblasti, s katero »služijo svojim bratom, da bi se vsi, ki spadajo k Božjemu ljudstvu in jim zato pripada resnično krščansko dostojanstvo, svobodno in urejeno trudili za isti cilj in dospeli do zveličanja«. (C 18)

Novi ZCP govori o hierarhiji v 2. knjigi: *Božje ljudstvo*. Kan. 208 je prvi, začenja sklop določb o hierarhiji v širšem pomenu besede: »Med vsemi verniki vlada zaradi njihovega preropenja v Kristusu resnična enakost glede dostojanstva in dejavnosti, v kateri vsi skupaj in vsak po svoji zmožnosti in nalogi sodelujejo pri graditvi Kristusovega telesa.« -> v tem smislu je treba razumeti pojmovanje hierarhije, oblasti, podrejenosti in nadrejenosti v Cerkvi. Posamezni člani v strukturi Božjega ljudstva imajo višje ali nižje pristojnosti: nosilci svete oblasti in tisti, ki so jim dolžni sveto poslušnost. Le tako je mogoče (prim. C 18), uspešno dosežati cilj celotnega Božjega ljudstva, ki je odrešenje.

»Verniki so tisti, ki se s krstom včlenijo v Kristusa in postanejo Božje ljudstvo, so zato na svoj način deležni Kristusove duhovniške, preroške in kraljevske službe, vsak po svoji zmožnosti pa je poklican k izvrševanju poslanstva, ki ga je Bog zaupal Cerkvi, da ga spolnjuje v svetu.« (Kan. 204 § 1)

Cerkev, ki je Kristusovo skrivnostno telo, je »v tem svetu ustanovljena in urejena kot družba, obstaja pa v katoliški Cerkvi, katero vodijo Petrov naslednik in škofje, ki so v občestvu z njim.« (Kan. 204 § 2)

V hierarhično urejeni Cerkvi imajo vsi verniki enako dostojanstvo in se posvečajo istemu poslanstvu v blagor duš, ki je v Cerkvi najvišji zakon (suprema lex! – zadnji kanon ZCP: kan. 1752). Pri tem osnovnem poslanstvu Cerkve sodelujejo vsi verniki, a prek različnih služb, ki jih v Cerkvi opravljajo.

Najvišja služba v Cerkvi je apostolska, od Kristusa poverjena apostolom, ki obstoji v vodenju, oblikovanju in služenju Božjemu ljudstvu.

Po Božji uredbi so bili apostoli začetniki svete hierarhije (prim. Mr 3,13) s Petrom na čelu (prim. Jn 21,15-17) (M 5). -> ureditev in temelj organizacije hierarhije v Cerkvi. Izhajajoč iz koncilskih odlokov tudi kan. 330, ki je 1. kanon v sklopu določb o hierarhiji v ožjem pomenu besede, postavlja temelje sodobnemu pojmovanju hierarhičnih odnosov v Cerkvi, posebej poudarjajoč pomen občestva znotraj te ureditve. Zaradi te medsebojne povezanosti (C 22 in M 5) se apostolski zbor neprekinjeno nadaljuje v zboru škofov, ki so nasledniki apostolov. Papež je vedno naslednik Petra in s tem glava škofovskega zbora. Ostali škofje ne nasledijo posameznih apostolov, pač pa z včlenitvijo v škofovski zbor postanejo nasledniki apostolov kot zbora.

Piramidalna hierarhija. V vrhu papež v povezavi z zborom škofov (prim. kan. 330). Naslednji kanoni govore o službi rimskega papeža in dalje o službi škofovskega zbora.

Statuente Domino: Škofovski zbor izhaja iz božjeppravne ureditve. Gospod je postavil zbor škofov s papežem, ki naj nasledi zbor apostolov s Petrom, po lastni odločitvi. Položaj, ki ga ta zbor skupaj s papežem ima, torej ni posledica cerkvenopravne ureditve, ki se je izoblikovala v teku stoletij, pač pa izhaja direktno od Gospoda.

Constituunt Collegium: To velja prav tako za sedanost. Škofje tvorijo skupaj s papežem en zbor prav tako, kot so nekdanje apostoli skupaj s Petrom tvorili en sam apostolski zbor. V zboru škofov se vsakokrat vidno predstavlja zbor apostolov.

Nepretrgano nasledstvo: je zgodovinsko in pravno dejstvo. Iz nepretrganega nasledstva izhaja objektivni naslov, iz katerega imajo škofje takšen položaj v Cerkvu, kot ga imajo. Subjektivni naslov pa je škofovsko posvečenje in medsebojna edinost. Če manjka le en sam člen od tistih, ki smo jih našli, pripadnosti apostolskemu zboru ni.

I. HIERARHIJA V VODSTVU VESOLJNE CERKVE

1. Rimski papež

Kan. 331 pokaže edinost med rimskim papežem kot naslednikom apostola Petra in škofi, ki so nasledniki apostolov.

Sveti Peter je poleg skupnega poslanstva, ki je bilo zaupano vsem apostolom, prejel od Gospoda kot glava apostolskega zbora, tudi posebne naloge, strogo vezane na njegovo osebo. Prvenstvo, ki mu je bilo dano, ni samo prvenstvo časti, pač pa tudi prvenstvo oblasti. To prvenstvo je bilo Cerkvu dano zato, da bi lažje dosegala svoje cilje. Zato je ostalo v Cerkvu tudi po Petrovi smrti in je zaupano rimskemu papežu, ki je njegov naslednik. (Mt 28,20; C 20)

Kan. 331 je izrednega pomena, je »vogelni kamen« vsega hierarhičnega sistema Cerkve. Predstavlja simbiozo med dogmatičnimi resnicami in božanskimi principi kanonskega prava. Oblikuje 2 smeri, ki ju želi obdelati: * predstavi naslove, ki gredo rimskemu papežu in izhajajo iz njegove službe v Cerkvu; * opredeli papeževu oblast.

Služba, ki je bila zaupana apostolu Petru, se ohranja v službi rimskega škofa. Ker je papež škof rimske škofije, ki je bila v začetku škofija, katere škof je bil sam apostol Peter, gredo tudi rimskemu papežu vsi naslovi, ki so bili dani apostolu Petru:

-glava škofovskega zbora,

-Kristusov namestnik,

-pastir vesoljne Cerkve na zemlji. (prim. kan. 331)

Papeževi naslovi izhajajo iz prepričanja stoletij, da mu pripada zaradi njegove službe polnost časti (*primatum honoris*) in oblasti (*primatum iurisdictionis*). Vsaj od 5. st. dalje je škof rimske škofije vedno tudi papež vesoljne Cerkve. Rim je torej najimenitnejši škofovski sedež ne *iure divino atque immutabiliter* [po božanskem in nespremenljivem pravu], ampak *nunc saltem ex facto* [zdaj najmanj iz dejstva], kolikor *a Petro fundata eiusque consecrata sanguine* [je od Petra ustanovljena in od njegove krvi posvečena]. Poleg naslovov in oblasti, ki jih ima papež oziraje se na vesoljno Cerkev, je treba imeti pred očmi tudi njegov položaj, ki ga ima kot patriarh zahoda, primas Italije, metropolit in škof svoje (rimske) škofije.

a) Papež kot glava škofovskega zbora

Na koncilu to poudarjeno. V tem se od samega zbora tudi razlikuje. Papež sam pripada škofovskemu zboru, je njegov član, vendar od njega odstopa kot njegova glava.

b) Papež kot Kristusov namestnik

...je kot naslednik apostola Petra. Njegova služba namestništva ima svoj temelj prav v tem dejstvu. Njegovo namestništvo je seveda povezano z njegovo osebo, ki je svobodna, zato ne moremo gledati v tem namestništvu nekakšnega avtomatizma in odsotnosti objektivnih možnosti za razne človeške omejenosti in napake.

c) Papež kot pastir vesoljne Cerkve na zemlji

...je poklican, da svojo oblast izvršuje v duhu evangelija in da svoje poslanstvo pastirja približa bibličnemu pomenu te besede. Posebej še v zgodovini so bili prisotni tudi mnogi drugi naslovi, ki so jih pridevali papeški službi. Nekateri od njih so omenjeni tudi na drugih mestih tega zakonika.

Papež ima v moči službe oblast, ki je: vrhovna, polna, neposredna, splošna, redna. To oblast more papež svobodno izvrševati (prim. kan. 331; Š 2; C 22).

Papeževa oblast kot *vi muneris* [moč službe] torej izhaja iz njegove službe, poslanstva, ki ga mora kot Kristusov namestnik izvrševati na zemlji. V papeževi službi obstoji zadosten, formalen in finalen vzrok njegove oblasti. Kot Petru je tudi vsakokratnemu papežu dana ista oblast, da lahko uspešno izvršuje svoje pastirstvo nad vsemi verniki, saj ima enako poslanstvo, kot ga je imel Peter sam.

Vse opredelbe papeževe oblasti so glede na njegovo službo bistvene:

**ordinaria* [redna]: ker izhaja iz papeške službe same, je tej službi pridejana. Papeževa oblast je redna po Božjem pravu in je nedotakljiva. Velja za vsak in za vse primere in ne samo v izjemnih ali določenih primerih.

**suprema* [vrhovna]: nad vsemi ostalimi oblastmi v Cerkvi: »*Nulla superior, cui nulla par, nulla non subdita.*«

**plena* [polna]: ji ničesar ne manjka, kar je potrebno za delo za duše (*salus animarum*). Papež ne potrebuje nikakršnega dopolnila k svoji oblasti za doseg ciljev, ki jih v poslanstvu ima; v teh pa je oblast, ki jo ima, tudi utemeljena. Zakonik posebej obravnava papežovo vodstveno, učiteljsko in posvečevalno oblast.

**immediata* [neposredna]: v dvojnem pomenu besede: ker doseže tiste, ki jih mora, neposredno ali posredno (po drugih). Razteza se na vse krajevne Cerkve in na vse vernike posamič; kdorkoli se more direktno obrniti na papeža, mimo krajevnega škofa.

**universalis* [splošna]: z ozirom na teritorij. Razteza se na vesoljno Cerkev, na delne Cerkve, posamič in v skupinah; prav tako tudi na osebe: pastirje in vernike, posamič ali v skupinah; glede na stvari: z ozirom na trojno službo, ki jo ima papež v Cerkvi.

**papež more svojo službo vedno svobodno izvrševati*: postavka je glede na prejšnje logična posledica – brez tega ne bi imele pravega pomena. Papeževa oblast je torej svobodna po svojem izvoru in v izvajanju. Seveda pa je omejena glede na Gospodovo voljo, na ustavo Cerkve, pravice vernikov, zakramente, razodetje, upoštevajoč zbor škofov.

Kan. 332 določa pogoje ali naslove, da postane nekdo deležen papeške službe. Rimski papež dobi opisano oblast z zakonito izvolitvijo, ki jo je sprejel, hkrati s škofovskim posvečenjem. Samo kadar sovpadata oba naštetata elementa, postane papež škof rimske Cerkve in s tem služba, ki je bila zaupana Petru z vsemi zgoraj opisanimi prerogativami. Opuščeno je kronanje kot element, ki je bil potreben za postavitve v papeško službo. Prav tako pa je za izgubo te službe ostala le še odpoved službi pod popolnoma specifičnimi pogoji. Ostali pogoji, ki jih navaja kan. 184 za izgubo cerkvene službe, v tem primeru ne veljajo (veljajo pa tudi predpisi v primeru papeževega javnega odpada ali krivoverstva).

Kanon tesno povezuje zakonito izvolitev s škofovskim posvečenjem, ker predvideva tudi izvolitev ne-škofa.

Način določanje osebe za papeško službo se je v zgodovini spreminjal (v 6. st. tudi z nasledstvom), saj ne izhaja iz Božjega prava. Sedaj veljavni sistem izvolitve in sprejetja izvolitve je bil določen leta 1179. Zadnje norme v zvezi s konklavami pa je izdal papež Janez Pavel II. v apostolski konstituciji *Universi Dominici Gregis* (UDG) z 22.2.1996. Volilci morajo biti kardinali, ki ne smejo biti starejši od 80 let in jih ne sme biti več kot 120. Edini možen način izbire novega papeža so volitve (prim. UDG 33).

Škofovsko posvečenje je za novoizvoljenega obvezno, saj papež ne more biti glava škofovskega zbora, če ni najprej sam del istega.

Ko je izvoljeni izvolitev sprejel in če ima škofovsko posvečenje, ga najstarejši kardinal diakon razglasi »mestu in svetu« (*urbi et orbi*). Če novo izvoljeni, ki je izvolitev sprejel, nima škofovskega posvečenja, je razglašen šele po škofovskem posvečenju.

Odpoved službi: mora biti svobodna in pravilno izražena; po mnenju kanonistov vsaj kardinalom volilcem. Pri tem je treba upoštevati splošno zakonodajo in posebne zakone, ki

naj urejajo to področje. Posebni zakoni o papeževi odpovedi niso izdelani, tako med kanonisti ni jasnega stališča, kako se pravno izvede odstop nekega papeža tako, da njegova služba preneha. Odpoved pa je veljavna, ne da bi jo kdorkoli sprejel. Sprejel bi jo v zemeljskem redu lahko le nekdo, ki je po službi večji od papeža, tega pa ni.

Kan. 333 določa, »da ima rimski papež v moči svoje službe oblast ne le nad vesoljno Cerkvijo, ampak ima prvenstvo redne oblasti nad vsemi delnimi Cerkvami.« Je logična posledica kan. 331 in zadeva delne Cerkve. Poseben poudarek: s papeževu pristojnostjo se krepi in varuje lastna redna in neposredna oblast, ki jo imajo škofje nad svojimi delnimi Cerkvami, ki so jim zaupane (prim. kan 333, §1). Glede na nauk kanon zadeva na dva važna koncilski principa: zbornost in krajevne Cerkve.

Vi sui muneris [moč svoje službe]: papeževa oblast ima enako veljavo v vesoljni Cerkvi (prim. kan. 331), kot tudi v delnih Cerkvah, saj je pastir vesoljne Cerkve. Pomen zbornosti in občestvenosti: med papežem in člani škofovskega zbora obstoji nekakšna komplementarnost; škofje s papežem tvorijo en sam škofovski zbor.

Papeževa oblast se razteza na vse delne Cerkve, tudi vzhodne.

Stalna občestvena povezanost z drugimi škofi in vesoljno Cerkvijo postane aksiom, hkrati pa tudi ideal in norma za papeža samega, za škofove in za vso Cerkev. Način izvrševanja službe papež izbira svobodno. Ni nujno vezan na zbornost, svojo službo more izvrševati tudi osebno. »Zoper sodbo, odlok ali odločbo rimskega papeža ni ne priziva ne pritožbe« (prim. kan. 333, §3). Omenjeni paragraf je posledica prvenstva rimskega papeža, ki se pojavlja tudi na drugih mestih zakonika (kan. 1404: »Prvega sedeža ne sodi nihče«; prim. kan. 1732).

Kan. 334 - osebe in institucije, ki papežu pri njegovi službi pomagajo. Nekakšna protiutež prejšnjim, ki govore o papeževi prisotnosti v posameznih delnih Cerkvah. Ta kanon pa govori o prisotnosti škofov in posameznih institucij pri izvrševanju papeževu službe. Tako nekako zaključuje krog občestva med škofovskim zborom in papežem, ter med škofi samimi.

Škofje kot člani škofovskega zbora, potem kot voditelji posameznih krajevnih Cerkva, kot člani škofovske sinode.

Kardinali, ki so praviloma vsi tudi škofje. Posebej omenjeni kot volilci vsakokratnega papeža in kot voditelji pomembnih institucij v Cerkvi.

Druge osebe ali institucije: odposlanci rimskega papeža (legati), organi rimske kurije, druga telesa v Cerkvi, tajništva v kuriji ali zunaj nje, različna stalna ali priložnostna telesa, že obstoječa ali tista, ki bodo šele ustanovljena.

Vse omenjene institucije delujejo v imenu in z oblastjo papeža samega. Njihova oblast je torej nadomestna ali tudi poverjena. Delujejo v dobro vseh Cerkva, ker pomagajo papežu pri njegovi službi vrhovnega pastirja za vse Cerkve. Ponovno se kaže pomembnost krajevnih Cerkva, ki jo poudarja novi zakonik.

Kan. 335 opredeljuje možnost, da je sedež rimske Cerkve izpraznjen (*sede romana vacante*) ali popolnoma oviran (*impedita*).

Izpraznjenje sedeža more biti posledica papeževu smrti ali odpovedi službi (prim. kan. 416; 332, §2). Tudi s papeževu javno samoodstranitvijo v primeru, da bi zapadel v herezijo ali shizmo. Ne pride pa v papeževu primeru v poštev določba iz kan. 184 § 1 (izguba službe zaradi starosti, premestitve, odstranitve ali odvzema).

Apostolski sedež bi bil oviran, kadar bi ozirajoč se na norme kan. 412, papež ne mogel upravljati (niti pismeno) ne rimske ne vesoljne Cerkve (ujetništvo, izgnanstvo, begunstvo ali nezmožnost).

V tem primeru naj se torej v vodstvu vesoljne Cerkve ne uvede nič novega kar pomeni, da ne more nihče razpolagati s pravicami apostolskega sedeža, spreminjati, spregledovati popolnoma ali deloma zakonov, ki jih je izdal rimski papež.

Treba je upoštevati posebne zakone, ki so izdani za te primere:

1. V navedenih primerih kardinalski zbor prevzame redno upravo Cerkve in Vatikanskega mesta, odloča o poslih, ki jih je nujno potrebno opraviti in voli novega papeža.
2. Prenehajo službe, ki jih opravljajo posamezni kardinali in rimska kurija ohrani le redna, nižja pooblastila. Ne prenehajo pa službe substituta državnega tajništva ne apostolska sodišča.
3. Dalje sam zakonik v omenjenem primeru predvideva prekinitev vesoljnega cerkvenega zbora (prim. kan. 340) in prenehanje škofovske sinode (prim. kan. 347, §2). Ne preneha pa služba papeževih odposlancev, če ni določeno drugače (prim. kan. 367).
4. Prav tako ne preneha služba kardinalu penitenciariju, kot je določil že papež Pij XII. v apostolski konstituciji *Quae divinitus* (25.3.1935; UDG, 18).
5. Tudi kardinal veliki papeški miloščinar nadaljuje z deli ljubezni do bližnjega. Ta odslej odgovarja kardinalskemu zboru, dokler ne bo izvoljen nov papež (prim. UDG, 22).
6. Vrhovni sodišči *Segnatura apostolica* in *Rota romana* nadaljujeta svoje delo v skladu z lastno zakonodajo in določili apostolske konstitucije *Pastor bonus* (prim. UDG, 26).

2. Škofovski zbor

ŠKOFOVSKI ZBOR

Gospod je hotel, da ima Cerkev vrhovno oblast škofovskega zbora s »Petrom« na čelu. Papež more izvrševati svojo vrhovno oblast ali **osebno** ali **zborna**. On je član in hkrati glava škofovskega zbora, zato o tem kako se bo o določeni zadevi odločal (ali osebno ali zborna) odloča on sam.

Zbor škofov je sestavljen iz škofov (apostoli) in papeža (Peter). Medtem ko se papeža samo voli (če je že prej škof), škofje prejmejo škofovsko posvečenje (posvečevalna, vodstvena in sodna oblast). Škofje in papež so povezani v **hierarhično občestvo**. Ta vez spada k samemu bistvu Cerkve (hierarhično urejena skupnost), tako ima vsaka služba v Cerkvi svoje hierarhično mesto in vsak član Cerkve svojo službo.

Hierarhično občestvo je pojem, ki zahteva pravno urejenost, ki se kaže v strukturi točno določenih vezi med glavo in udi.

Za razliko od papeža škofovski zbor izvaja vrhovno oblast nad vso Cerkvijo le v posebnih trenutkih, kot npr. kadar so škofje zbrani na vesoljnem cerkvenem zboru in to skupaj s papežem. Papež lahko deluje tudi brez zbora škofov, zbor škofov pa ne brez papeža. (Beri Kan. 336)

Papeževa prvenstvena vloga v škofovskem zboru je omenjena kar štirikrat in torej izstopa kot vodja in je v nekakšni relaciji z zborom samim.

Škofovsko posvečenje je prvi naslov, iz katerega nekdo pripada temu zboru in lahko opravlja posvečevalno službo v Cerkvi.

Hierarhično občestvo predpostavlja službo, ki jo mora opravljati več oseb, ki so v medsebojni povezavi. Praktično se kaže v *missio canonica* in ne v nekakšnem neformalnem deju (zahteva pravno zunanjo obliko, ki pa jo navdihuje občestvenost).

Vrhovnost, polnost, splošnost škofovske oblasti se kaže samo v povezavi z glavo – papežem in je njegovi oblasti enaka. Po svoji *naravi* je ta oblast božjepravna, škofovska, podrejena in odvisna, občestvena in redna.

Kan. 337: dva načina izvajanja oblasti škofovskega zbora:

- *Slovesen način* izvrševanja oblasti izvaja škofovski zbor na vesoljnem cerkvenem zboru, ki je javnopravna oseba zbornega tipa (zbor vseh škofov, ki prevzame obliko koncila, da more izvajati polnost in vesoljnost svoje oblasti nad vso Cerkvijo). *Modus*

sollemnis poudarja predvsem posebnost obhajanja na koncilu v pravnem pomenu besede in prinaša prav specifične pravne učinke.

- *Neslovesna oblika* se izvaja z enotnim delovanjem škofov, razkropljenih po svetu v obliki posvetovanj (takšno delovanje škofovskega zbora mora ustrezati formalnemu in finalnemu delovanju škofovskega zbora in mora biti priznано od papeža).

Kan. 337 §3 Odločitev v zvezi z drugačnimi oblikami sodelovanja škofovskega zbora v izvajanju zborne oblasti je papeževa privatna stvar, objava le-te pa je realizacija že narejene odločitve. *Različni načini*, s katerimi škofje sodelujejo pri vrhovni oblasti razen vesoljnega cerkvenega zbora, sicer niso določeni, velja pa, da lahko iniciativa za takšno sodelovanje pride ali s strani papeža ali pa škofov, ki jo papež svobodno sprejme.

Kan. 338 označuje pravice, ki jih ima papež v zvezi z vesoljnim cerkvenim zborom:

- *Sklic koncila*: Nihče razen rimskega papeža ne more sklicati vesoljnega cerkvenega zbora. Papež s splošnim dekretom ali z osebnim vabilom pokliče k sebi vse škofove skupaj ali osebno, določi čas in kraj koncila, kateremu sam predseduje (pravno in častno). To predsedovanje lahko zaradi pravnih ali praktičnih razlogov poveri kakšni drugi osebi (V zgo. so to bili cesarji).

- *Premestitev koncila*: samo papež lahko spremeni kraj koncila, ali (v obliki dekreta) določi, da se koncil obhaja hkrati ali zaporedno na dveh ali več različnih krajih.

- *Prekinitev koncila*: Prekinitev koncila mora biti objavljena z dekretom in izniči dekret o sklicanju koncila. Od dolžnosti biti na koncilu osvobodi za določen ali nedoločen čas. Za nadaljevanje koncila je potreben nov dekret.

- *Razpustitev koncila*: objavljena z dekretom, ki izniči predhodni dekret o sklicanju koncila. Trajno osvobodi od dolžnosti biti na koncilu. Razpuščenega koncila ni mogoče obnoviti, pač pa je treba sklicati novega.

- *Potrditev odlokov*: Sicer so avtorji odlokov so vsi škofje, vendar papeža nihče ne more prisiliti, da jih potrdi, tudi če bi vsi škofje bili enoglasno za to.

- *Določitev zadev, o katerih naj se na koncilu razpravlja*: Papež mora potrditi vse teme, ki se bodo na koncilu obravnavale, dobrodošli pa so predlogi vseh škofov na koncilu.

Kan. 339 določa sestavo vesoljnega cerkvenega zbora:

Prisotnost škofov na koncilu: Vsi člani škofovskega zbora imajo polno pravico in tudi dolžnost članstva na vesoljnem cerkvenem zboru, na katerega mora biti vsak od škofov povabljen. Na koncilu imajo nato odločujoč glas, ki prihaja iz naslova nasledstva apostolskega zbora.

Prisotnost neškofov na koncilu: Tisti, ki niso člani vesoljnega cerkvenega zbora po naravi svoje službe, morejo biti na takšen zbor poklicani (ne povabljeni) s povabilom ali z dekretom. Glede števila ni nobenih omejitev, vendar je bolje, da ne pride do nesorazmerja med škofi in neškofi - udeleženci koncila v korist neškofov. Seveda pa ima o konkretni sestavi koncila odločujočo besedo papež sam.

Neškofe more na koncil poklicati papež sam, ali pa jih pokliče kakšen drug organ vrhovne oblasti v Cerkvi, vendar vedno v soglasju s papežem.

Kan. 340 določa prekinitev koncila *ipso iure* ob izpraznitvi apostolskega sedeža.

Novi zakonik upošteva vse oblike izpraznjenja apostolskega sedeža, razen primera, v katerem bi bil apostolski sedež popolnoma oviran.

Med vesoljnim cerkvenim zborom: Če pride do izpraznjenja apostolskega sedeža v času med sklicanjem in zasedanjem, se je treba ravnati po določbi kan. 335 *nihil innovetur*. O prihodnosti sklicanega in ne začetega koncila odloča novi papež. Prav tako ostanejo sklepi koncila, ki se je že obhajal in katerega odloki še niso bili izdani, v latentnem stanju, če je v vmesnem času sedež izpraznjen. Tudi v tem primeru ne gre za prekinitev koncila, pač pa se je treba držati načela *nihil innovetur*, ker prakti no koncila kot takšnega ni več, ker je njegov tek že končan.

Izpraznitev sedeža more nastopiti zaradi

- smrti vladajočega papeža;
- odpovedi;
- samoodstranitve iz službe zaradi herezije ali shizme, ki je očitna in javna.

Se po samem pravu prekine. Brez papeža koncil ne more niti obstajati niti imeti polne sestave.

Nadaljevanje ali razpustitev: Novi papež lahko ukrene tisto, kar se mu zdi potrebno. Za nadaljevanje koncila mora poskrbeti z odgovarjajočim dekretom, za razpustitev koncila pa zadostuje odlok, ki se vroči tistim, ki so bili člani koncila.

Kan. 341 Koncilski pa tudi zunaj-koncilski odloki, ki so sad škofovskega zbora morajo biti potrjeni in razglašeni s strani rimskega papeža

Potrditev una cum Concilii Patribus se razlikuje od tiste v kan. 338, §1. Potrditev je lahko osebna ali zborna.

Potrditev s strani rimskega papeža:

1. časovno je lahko
 - predhodna, ki je bila dana s posebnim mandatom;
 - istočasna, ki je dana na samem koncilu s strani predsednika;
 - sledeča (kakor se je v zgodovini že dogodilo).
2. glede na obliko ali slovesnost more biti potrditev
 - slovesna ali preprosta;
 - izrecna ali tiha.

Razglasitev: način na katerega zakonodajalec predloži koncilске odloke Cerкви kot taki.

Ločiti moramo med razglasitvijo in informacijo.

Zunajkoncilski odloki morajo iti skozi tri proceduralne stopnje: potrditev *una cum Collegii Patribus*, potrditev in razglasitev s strani rimskega papeža.

ŠKOFOVSKA SINODA

Škofovsko sinodo (ustanovil Pavel VI.) je stalen posvetovalni organ, sestavljen iz škofov, ki se ob določenih časih zberejo in z nasveti pomagajo rimskemu papežu v zadevah, v katerih so vprašani.

Za razliko od koncila, ki je božjopravne narave, je škofovska sinoda cerkvenopravne narave, ker jo je priklicala k življenju cerkvena oblast (in ni nastala po božji volji kot koncil). Škofje, ki so na sinodi prisotni so izbrani z volitvijo po posebnih pravnih določbah, ki jih navadno potrdi rimski papež. ŠS je velikega pomena, ker predstavlja voljo škofovskega zbora in njegove poglede na različne probleme.

Papež Janez Pavel II. je poudaril, da je škofovska sinoda ena izmed zelo uspešnih oblik zbornega odločanja in tudi zborne odgovornosti celotnega škofovskega zbora zbranega okrog rimskega škofa.

ŠS ima torej tri cilje:

1. povezovanje škofov s papežem
2. nasveti papežu v pomembnih odločitvah (da gre Cerkev v korak s časom)
3. zborna odločanja in zborna odgovornost škofovskega zbora in rimskega škofa

Kan. 342 določa kanonskopravne osnove škofovske sinode in ji določa temeljne cilje:

Coetus Episcoporum (slo: zborovanje škofov ali sinoda) ni organ zbornega vodstva Cerkve v pravem pomenu besede, ker so lahko prisotni tudi neškofje.

Ex diversis regionibus: Škofje so na sinodi zastopani po teritorialnem vidiku, da je tako uresničen tretji cilj, ki ga ta ima. Iz tega naslova je sinoda predvsem škofovska.

Statutis temporibus: S tem je nakazana periodičnost zasedanja sinode

Arctam coniunctionem: Gre za povezanost med škofi in papežem, ki je prvi in zadnji cilj škofovske sinode kot ustanove.

Consiliis adiutricem operam: posvetovalna narava sinode (več o tem v kan. 343)
Fides, mores ad disciplinam: tri področja pomoči škofov rimskemu papežu, ki so tudi temeljne vrednote Cerkve, obravnavane na vseh ekumenskih koncilih, sinodah in drugih cerkvenih zborih.

Kan. 343 določi naravo in oblast sinode, ki je večinoma posvetovalna in le izjemoma odločujoča.

Disceptare atque expromere optata: Tu je pomembno, da je papežu je vedno pridržana odločitev, na kakšen način bo izdal sklepe sinode.

Non dirilmere et ferre decreta: Morda je izraz odločiti na tem mestu malo premočan, kajti ima le generičen pomen. Sinoda namreč ne more izdati obvezujočih odlokov, splošnih ali posamičnih, ki bi bili v smislu kan. 29 splošni zakoni, ker ni zakonodajalec.

Potestas deliberativa: Rimski papež lahko da oblast odločiti o stvareh na področju učiteljske, posvečevalne ali vodstvene službe, ali na področju zakonodajalne, izvršne ali sodne oblasti, vendar mora biti takšna oblast vedno podeljena s strani rimskega papeža.

Decisiones ratas habere: Sklepe sinode (kot tudi sklepe vesoljnega cerkvenega zbora) potrди rimski papež v vlogi predsednika. Pooblastitelj (papež) ima pravico preverjati, če je pooblaščenec (sinoda) ravnal v skladu s formulo *nomine et auctoritate Summi Pontificis*.

Kan. 344 prikaže popolno odvisnost sinode in njenih skupščin od rimskega papeža.

Navedenih papeževih pravic je dvanajst: sklic, določitev kraja, predstavitev, potrditev izvolitve članov, določitev in imenovanje ostalih članov, določitev tem, vrstni red razpravljanja, predsedovanje, zaključitev sinode, prekinitev in razpustitev. Paralela med navedenim kanonom in kan. 338 je očitna. Tudi zbornost je podrejena vodstveni vlog papeža v škofovskem zboru.

Določiti in imenovati druge člane: Gre za dve dejanji:

- postavitve poslancev na sinodi
- skrb za procentualno pravo sorazmerje (škofje in neškofje).

Pravočasno pred sinodo določiti vsebino vprašanj: To je praviloma šest mesecev pred njenim začetkom. Vsebina mora biti poslana vsem zainteresiranim. Papež lahko na sinodi doda še druga vprašanja, sinodali pa lahko predlagajo tudi svoje teme. V praksi je vsebina naslednje sinode podana ob zaključku prejšnje.

Predsedništvo po drugih pomeni, da je delegirani predsednik le papežev delegat za določeno zasedanje ali zasedanja in ne predsedujoči.

Kan. 345 razvršča različne oblike zasedanja sinode, kar je odvisno od argumentov, ki se na sinodi obravnavajo.

Škofovska sinoda zbrana na splošnem zasedanju (redna ali izredna) razpravlja o temah, ki zadevajo vesoljno Cerkev.

Redna oblika zasedanja (ne zaradi tem, ki jih obravnava in ne zaradi splošnosti):

1. zaradi bolj popolne sestave;
2. zaradi določenih intervalov med enim in drugim zasedanjem;
3. zaradi tem, ki ne potrebujejo urgentnih rešitev

Izredna oblika zasedanja pa je značilna po:

- a) skrčenem številu udeležencev;
- b) po umankanju periodičnosti zasedanj;
- c) po nujnosti, da obravnavani problemi dobijo čim prej svoje rešitve.

Škofovska sinoda zbrana na posebnem zasedanju mora obravnavati zgolj posebne ali regionalne probleme (npr. holandski škofje leta 1980 v Rimu, lahko pa tudi cel kontinent).

Kan. 346 določa sestavo posameznih vrst zborovanj škofovske sinode. Pri izbiri kandidatov je treba paziti na njihovo splošno znanstveno usposobljenost ter teoretično in praktično

<p>2. Člani <i>splošnega rednega zasedanja sinode</i> so poleg rimskega papeža:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ patriarhi, ☐ višji nadškofje, ☐ vzhodni metropolit, ki so zunaj lastnih patriarhalnih ozemelj; ☐ škofje, ki so izvoljeni v svojih škofovskih konferencah: na vsakih 25 škofov po eden; ☐ deset predstavnikov kleriških ustanov posvečenega življenja; ☐ kardinali, ☐ predstojniki uradov rimske kurije; ☐ približno do 15% jih lahko papež 	<p>Člani na <i>splošnem izrednem zborovanju sinode</i> so poleg rimskega papeža:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ patriarhi, ☐ višji nadškofje, ☐ vzhodni metropolit, ki so zunaj lastnih patriarhalnih ozemelj; ☐ predsedniki škofovskih konferenc; ☐ trije redovniki; ☐ kardinali, ☐ predstojniki uradov rimske kurije ☐ približno do 15% jih lahko 	<p>3. Člani <i>škofovske sinode na posebnem zborovanju</i> so poleg rimskega papeža:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ patriarhi, ☐ višji nadškofje, ☐ vzhodni metropolit, ki so izven lastnih patriarhalnih ozemelj (pripadajo pa ozemlju o katerem se na sinodi razpravlja); ☐ škofje, ki jih izvolijo prizadete škofovske konference; ☐ ne več kot dva redovnika strokovnjaka (ni nujno da izhajata iz teritorija, o katerem se razpravlja); ☐ kardinali, ☐ predstojniki uradov rimske
---	---	---

poznavanje predmeta, o katerem mora sinoda razpravljati.

Vsi udeleženci sinode brez izjeme morajo pred predsednikom sinode javno izpovedati vero
Kan. 347 določi posledice zaključitve, prenehanja ali izpraznjenja apostolskega sedeža, ki se nanašajo na sinodo

V primeru zaključitve sinode določa prenehanje nalog, zaupanih škofom in drugim članom sinode.

V primeru izpraznjenja sedeža določa prekinitve sinodalnega zasedanja, s tem pa prenehajo tudi naloge udeležencev sinode, dokler novi papež ne odloči o usodi takšnega sinodalnega zasedanja. Kanon ne določa ničesar za primer oviranega sedeža, za primer spremembe kraja sinode in za primer prekinitve sinode iz drugih razlogov, kot je izpraznjen sedež.

Zaključitev zborovanja škofovske sinode more biti izvedena le s strani rimskega papeža
Prenehanje sinode v primeru Sede vacante predstavlja enako rešitev kot velja za vesoljni cerkveni zbor. Sinoda mora prenehati s svojim delom in noben vzrok ne more opravičiti nadaljevanja.

Trajanje prekinitve sinode je urejeno tako, kot velja za koncil (glej prejšnje poglavje).

Kan. 348 govori o *stalnem glavnem tajništvu* sinode in o *posebnem tajništvu*, ki je imenovano za vsako zborovanje škofovske sinode posebej.

1. *Glavno tajništvo sinode* je njen stalen organ rimske kurije z dvojno nalogo:
 - pripravljati zasedanja sinode
 - skrbeti, da se sledi določilom že končanih sinodalnih zasedanj.

Deluje vedno v strogi povezavi in odvisnosti od rimskega papeža. Člani so:

- a) glavni tajnik, ki ga imenuje rimski papež
- b) svet tajništva:
 - a. dvanajst članov, ki jih izvoli neposredno sinoda sama, preden konča vsako zaseda
 - b. člani, ki jih imenuje rimski papež po lastni presoji in za čas, ki se mu zdi primeren.

Vsi člani sveta glavnega tajništva so škofje.

2. *Posebno tajništvo* ni stalen organ sinode in ima svoj sedež pri sinodalnem zborovanju, za katerega je bilo ustanovljeno. Njegova izključna naloga je *koordinacija dela* vsakega zasedanja sinode: rednega, izrednega ali posebnega. Tudi posebno tajništvo je odvisno od

papeža, sestavlja pa ga lahko eden ali več tajnikov, odvisno od števila vprašanj, ki jih obravnava sinodalno zasedanje. Tudi posebne tajnike imenuje papež, ki more na to mesto imenovati tudi člana glavnega tajništva. Njihova služba se zaključi s koncem zasedanja.